

أمريكا

تقدیم به وحید صادقی و مژگان فنائیان

ع.ث

Baudrillard, Jean

بودریار، ژان، ۱۹۲۹ - م

آمریکا / ژان بودریار؛ ترجمه عرفان ثابتی. - تهران: ققنوس، ۱۳۹۵
ISBN 978-964-311-602-6

ص: مصور.

Amérique

عنوان اصلی:

فهرستنویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱. بودریار، ژان، ۱۹۲۹ - سفرها - ایالات متحده. ۲. ایالات متحده - تمدن -
۳. ایالات متحده - سیر و سیاحت. الف. ثابتی، عرفان، ۱۳۵۵ - ،

متجم. ب. عنوان.

۹۷۳/۹۲

E169/12/۹۸

۱۳۸۴

م۸۴-۵۰۸۹

کتابخانه ملی ایران

آمریکا

ڇان بودريار

ترجمه عرفان ثابتى

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Amérique

Jean Baudrillard

© 1986, Éditions Bernard Grasset & Fasquelle
All Rights Reserved

© حق نشر فارسی این کتاب را انتشارات گراسه و فاسکل

به انتشارات ققنوس واگذار کرده است.

تمام حقوق محفوظ است.

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای راندارمری،
شماره ۱۱۱، تلفن ۰۶۰۴۰۸۶۴۰

* * *

ژان بودریار

آمریکا

ترجمه عرفان ثابتی

چاپ پنجم

۷۰۰ نسخه

۱۳۹۵

چاپ ترانه

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۰-۶۰۲-۳۱۱-۹۶۴

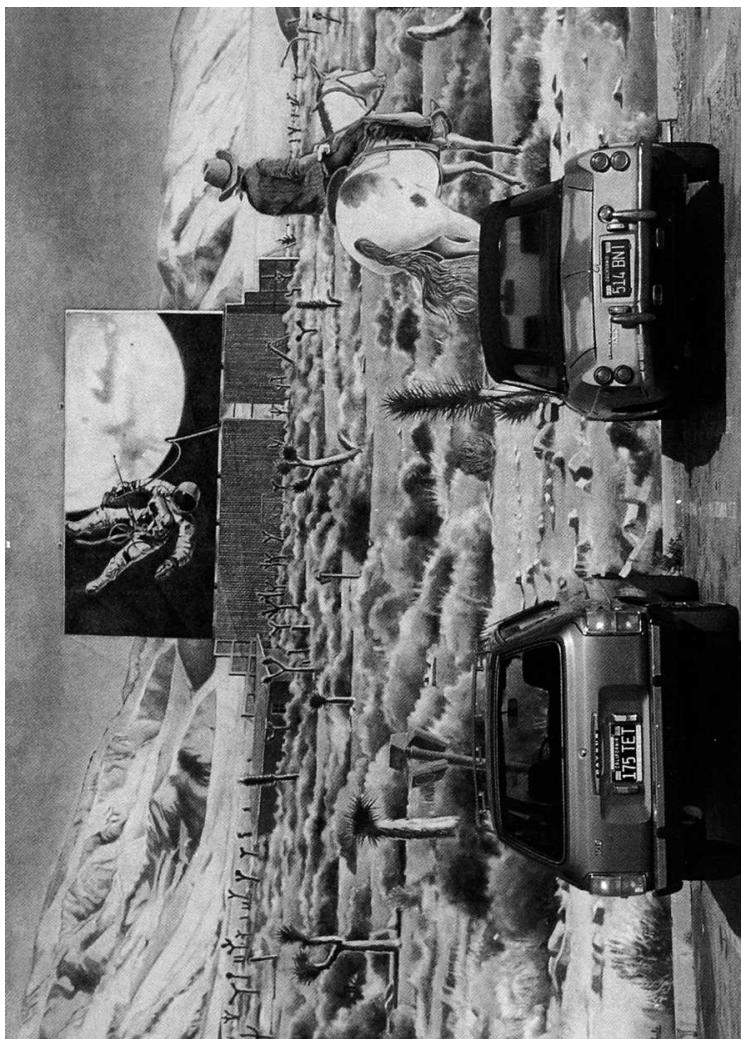
ISBN: 978 - 964 - 311 - 602 - 6

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۹۵۰۰ تومان

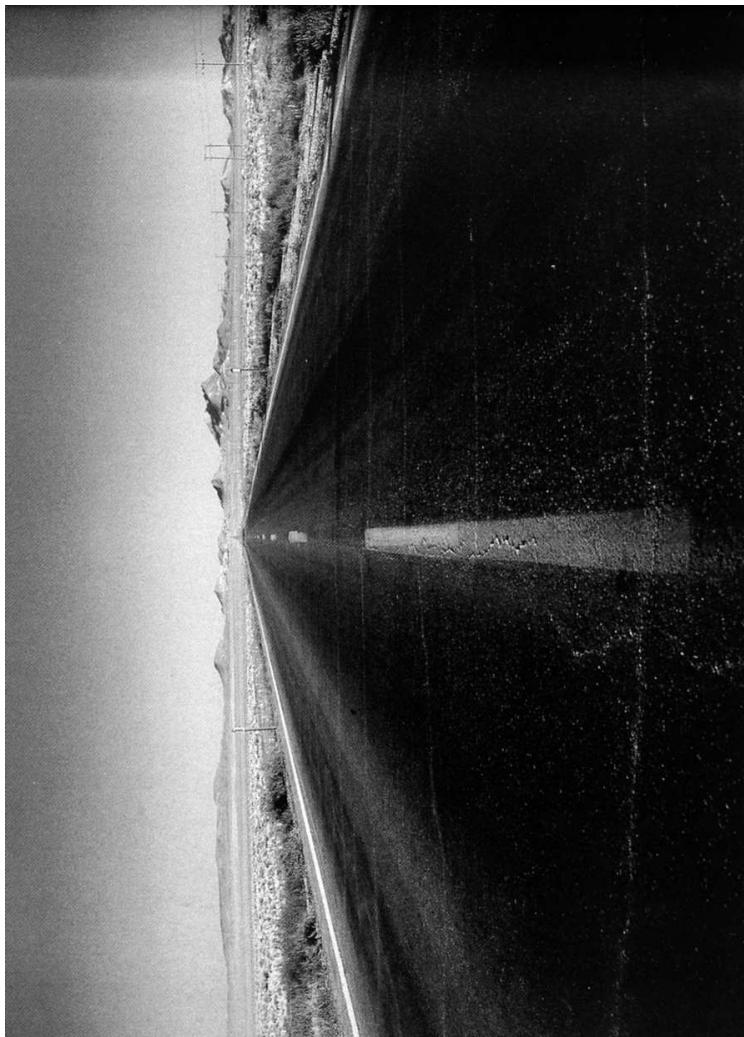
گریس ریچاردسون

فهرست

۱. نقطه محو شدن	۹
۲. نیویورک	۲۳
۳. آمریکای ستاره‌گون	۳۹
۴. آرمانشهر تحقیقیافته	۱۰۱
۵. پایان قدرت آمریکا؟	۱۳۹
۶. بیابان بی‌پایان	۱۵۳

گلستانہ میں رہنے والے

نقطهٔ محو شدن

هشدار: اشیایی که در این آینه می‌بینید ممکن است
نزدیکتر از آنی باشند که به نظر می‌رسند!

حضرت ناشی از عظمت تپه‌های تگزاس و رشته کوه‌های نیومکزیکو: حرکت آرام در بزرگراه، پخش آهنگ‌های موفق روز از رادیو ضبط کرایسلر، موج گرما. عکس‌ها و تصاویر کلی کافی نیستند. به کل فیلم سفر در زمان واقعی، از جمله گرمای تحمل ناپذیر و موسیقی، احتیاج داریم. باید تمام فیلم را پشت سر هم در اتاق تاریکی در خانه دوباره ببینیم، جادوی بزرگراه‌ها و فاصله و نوشیدنی بسیار سرد در بیابان و سرعت را دوباره کشف و همه آن‌ها را دوباره در ویدئو در خانه در زمان واقعی تجربه کنیم، نه فقط به خاطر لذت یادآوری بلکه چون جذابیت تکرار بی‌معنی پیش‌اپیش در اندیشهٔ مجرد یا امر انتزاعی مسافت وجود دارد. پنهانه بیابان به جاودانگی و ابدیت فیلم، بی‌نهایت شبیه است...

سن آنتونیو^۱

مکزیکی‌ها، در قالب چیکانوها، در مقام راهنمای بازدید از ال آلامو عمل

1. San Antonio

می‌کنند تا قهرمانان ملت آمریکا را بستایند، همان قهرمانانی که با نهایت دلاوری به دست اجدادشان به قتل رسیدند. گرچه اجداد آن‌ها به شدت مبارزه کردند، سرانجام تقسیم کار پیروز شد. امروز نوه و نتیجه‌های آن‌ها در همان میدان نبرد، آمریکایی‌هایی را ستایش می‌کنند که زمین‌هایشان را دزدیدند. تاریخ پُر از حیله و نیرنگ است. ولی مکزیکی‌ها نیز پُر از حیله و نیرنگند، همان مکزیکی‌هایی که مخفیانه از مرز عبور کرده‌اند تا به این جا بیایند و کار کنند.

سالت لیک سیتی^۱

تقارن و تناسب پرافاذه مورمونی.^۲ همه جا مرمرين است: بی‌عیب و نقص، ماتمزده (عمارت کنگره آمریکا، ارغونون در مرکز توریستی). ولی با این همه نوعی مدرنیته لس‌آنجلسی، و وسایل لازم برای آسایش و راحتی فرا زمینی مینی مالیستی در همه جا به چشم می‌خورد. گند مزین به تمثال مسیح (این جا تمام تمثال‌های مسیح از کار توروالدسن^۳ گرته‌برداری شده‌اند و شبیه بیورن بورگ هستند). صاف و پوست‌کنده از برخورد نزدیک [از نوع سوم]^۴ بیرون آمده: دین به مثابه جلوه‌های ویژه. در واقع کل شهر شفافیت و تمیزی آن‌جهانی^۵ ماورای طبیعی چیزی را دارد که به این جهان تعلق ندارد. نوعی امر انتزاعی متقارن، درخشان و مقهور‌کننده. در هر تقاطعی در ناحیه تبرنکل^۶ – پُر از مرمر و گل سرخ، و تبلیغات مسیحیان تبشيری^۷ – صدای یک ساعت کوکوی الکترونیکی به گوش می‌رسد: چنین وسوس پیوریتانی ای در این

۱. نام فیلم مشهوری ساخته استیون اسپیلبرگ. – م.

۲. Mormon: منسوب به فرقه‌ای مذهبی که در سال ۱۸۳۰ در آمریکا بنیاد نهاده شد و اعضای آن را به نام مورمون‌ها می‌خوانند. – م.

3. Thorwaldsen

4. Salt Lake City

5. otherworldly

6. Tabernacle: معبد معروف مورمون‌ها. – م.

7. evangelical

گرما، در وسط بیابان، در کنار این دریاچه سربی حیرت‌آور است، آب‌هایش به دلیل غلظت بیش از حد نمک، حاد واقعی^۱ هستند. و، آن سوی دریاچه، گریت سالت لیک دزرت^۲ قرار دارد، جایی که برای دست و پنجه نرم کردن با افعی بودنِ مطلق مجبور به ابداع سرعت اتو میبل های مدل بودند... ولی خود شهر مثل جواهر است، با پاکی هوا و چشم‌اندازهای شهری مسحورکننده‌اش که حتی از چشم‌اندازهای شهری لس آنجلس هم خیره کننده‌تر است. این سورمون‌ها، این بانکداران شروتمند، این موسيقیدانان، این تبارشناسان بین‌المللی، این مردان چند زنه چه هوش و ذکاوت حیرت‌آور و چه صداقت مدرنی دارند. (در ساختمان امپایراستیت در نیویورک همین پیوریتانیسم ماتمزده به توان^۳ وجود دارد). جادوی این شهر ناشی از غرور تغییر جنسیت داده و سرمایه‌دارانه این مردم جهش یافته و عجیب‌الخلقه است، مساوی و متضاد جادوی لاس و گاس، آن روسپی طراز اولی که در آن سوی بیابان قرار دارد.

مانیومنت ولی^۴ دد هورس پوینت^۵ گراند کانیون^۶

عظمت زمین‌شناختی – و، بنابراین، مابعدالطبیعی – در مقایسه با ارتفاع طبیعی مناظر معمولی نقش و نگارهای برجسته وارونه، که با آب و باد و بخ به صورت مجسمه درآمده، شما را به درون گرداب زمان، به ابدیت بی‌پایان فاجعه‌ای با حرکت آهسته می‌کشاند. خود تصور میلیون‌ها و صدها میلیون سالی که لازم بوده تا سطح زمین اینجا در کمال صلح و صفا تخریب شود، تصویری تحریف شده است، زیرا آگاهی از نشانه‌هایی را با خود به همراه دارد

1. hyperreal

2. Great Salt Lake Desert

3. Monument Valley

4. Dead Horse Point

5. Grand Canyon

که، مدت‌ها پیش از پیدایش انسان، از نوعی عهد و پیمان سایش و فرسایش میان عناصر نشئت گرفته‌اند. در بین این نشانه‌های انبوه – در اصل کاملاً زمین‌شناختی – انسان هیچ معنایی نداشته است. فقط شاید سرخپوستان آن‌ها را تفسیر کرده باشند – معدودی از آن‌ها را. و با این همه، آن‌ها نشانه هستند. زیرا بیابان فقط لم یزرع و بایر به نظر می‌رسد. کل این صحرای نواجو، فلات طولانی‌ای که به گراند کانیون می‌رسد، پرتگاه‌های مشرف به مانیومنت ولی، مغایک‌ها و ورطه‌های گرین ریور¹ همگی سرشار از وجودی جادویی‌اند، که هیچ ربطی به طبیعت ندارد (شاید راز کل این ناحیه صحرایی این باشد که زمانی نوعی برجستگی زیرآبی بوده و ویژگی‌های سوررئالیستی بستر اقیانوس در هوای باز را حفظ کرده است). می‌توان فهمید چرا سرخپوستان برای خلاص شدن از شرّ این شکوه و جلال نظری پیدایش زمین‌شناختی و آسمانی بیابان، و برای زندگی بر طبق چنان پس‌زمینه‌ای، به سحر و جادوی فراوان و دینی بسیار بی‌رحم احتیاج داشتند. اگر نشانه‌های مقدم بر آدمی چنین قدرتی داشته باشند، دیگر انسان چیست؟ نوع انسان باید قربانیانی بیافریند که با نظم طبیعی فاجعه‌آمیز پیرامونش همتراز باشند.

شاید این برجستگی‌ها، چون دیگر طبیعی نیستند، بهترین تصور از چیستی یک فرهنگ را ارائه کنند. مانیومنت ولی: قالب‌های زبان که ناگهان سر از حاک بر می‌آورند، سپس در معرض فرسایش بی‌امان قرار می‌گیرند، رسوب‌گذاری‌های قدیمی‌ای که ژرفای خود را مرهون سایشند (معنا زاده فرسایش کلمات است، دلالت‌ها زاده فرسایش نشانه‌ها هستند)، و امروزه بنا به تقدیر، مثل هر چیز پرورشی‌ای – مثل کل فرهنگ – به پارک‌های طبیعی بدل می‌شوند.

سالت لیک سیتی: آرشیوهای تبارشناختی جهانی، مدفعون در اعماق غارهای بیابانی و زیر نظر آن فاتحان اسپانیایی پیوریتان ثروتمند، یعنی مورمون‌ها، و در کنار آن، جاده بانویل^۱ بر روی سطح بی عیب و نقص گریت سالت لیک دزرت، جایی که اتومبیل‌های مدل به بالاترین سرعت‌ها در جهان می‌رسند. تکوین پدرنشان^۲ به مثابهٔ ژرفای زمان، و سرعت صوت به مثابهٔ سطحی بودن ناب.

آلاموگوردو^۳: اولین آزمایش بمب اتمی در محیطی با پس زمینهٔ وايت سندرز^۴، پس زمینهٔ آبی کم رنگ کوه‌ها و صدھا مایل شن سفید – نور مصنوعی کورکنندهٔ بمب در مقابل نور خیرهٔ کنندهٔ زمین.

توری کانیون^۵: مؤسسهٔ سالک^۶، ملجم و مامن DNA و تمام برندهگان جایزهٔ نوبل زیست‌شناسی. در آن‌جا تمام فرمان‌های زیست‌شناختی آتی را طراحی می‌کنند، در داخل ساختمانی که معماری اش را از کاخ مینوس^۷ گرته برداری کرده‌اند، در حالی که مرمر سفیدش به عظمت اقیانوس آرام خیرهٔ شده است... .

محل‌های خارق‌العاده، دستمایه‌های خیال به واقعیت بدل می‌شوند. محل‌های فراسیاسی متعالی برون مرزی بودن^۸، که شکوه و جلال زمین‌شناختی آسیب‌نذیدهٔ زمین را با فن‌آوری رایانه‌ای مداری هسته‌ای پیچیدهٔ ترکیب می‌کنند.

من در جستجوی آمریکای ستاره‌گون^۹ بودم، نه آمریکای اجتماعی و

1. Bonneville

2. Patronymic genesis

3. Alamogordo

4. White Sands

5. Torrey Canyon

6. Salk

7. Minos

8. extraterritoriality

9: این اصطلاح و صورت‌های گوناگونش را در سراسر کتاب، به اقتضای سیاق و فحواری کلام، به «ستاره‌گون» (astral) یا واژهٔ ناماؤنس‌تر «نجومی» (sidereal) ترجمهٔ کرده‌ام. – مترجم انگلیسی:

فرهنگی، بلکه آمریکایی آزادی مطلق و پوچ بزرگراه‌ها؛ نه آمریکایی ژرف آداب و رسوم و ذهنیت‌ها، بلکه آمریکایی سرعت بیابانی، آمریکایی متل‌ها و سطوح آب معدنی. من در سرعت فیلم‌نامه، در واکنش بی‌تفاوت تلویزیون، در فیلم روزها و شب‌های نمایش داده شده در فضایی تهی، در توالی به طرز شگفت‌انگیزی بی‌تأثیر نشانه‌ها، انگاره‌ها، چهره‌ها و اعمال تشریفاتی حین سفر به دنبال آمریکا می‌گشتم؛ در پی نزدیک‌ترین چیز به جهان هسته‌ای و هسته‌زدایی شده^۱ بودم، جهانی که در عمل به ما تعلق دارد، جهانی که دقیقاً تا کلبه‌های اروپایی اش امتداد دارد.

من در زمین‌شناسی در پی شکل کامل فاجعه‌آتی امر اجتماعی بودم، در آن وارونگی ژرفا که در فضاهای مخطط مشهود است، بر جستگی‌های نمک و سنگ، کانیون‌ها یا ژرف‌دره‌هایی که در آن‌ها رود فسیلی به پایین می‌ریزد، و رطأه ازلی آهستگی که خودش را در فرسایش و زمین‌شناسی نشان می‌دهد. حتی در عمودی بودن شهرهای بزرگ نیز به دنبالش گشتم.

البته، وقتی هنوز در پاریس بودم، همه چیز را در باره این شکل هسته‌ای، این فاجعه‌آتی می‌دانستم ولی برای درک آن، باید ترک خانمان کنید و به سفری بروید که، به قول ویریلیو^۲، به زیبایی‌شناسی ناپدیدشدن می‌انجامد. زیرا شکل بیابانی ذهنی در برابر چشم‌هایتان نمایان می‌شود، و این همان شکل پالوده بیابانی شدن اجتماعی است. پوچی سرعت، شکل ناب عصیان است. هر چیز بی‌روح و مرده در بیابانی شدن یا هسته‌زدایی اجتماعی، شکل فکورانه‌اش را این‌جا در گرمای بیابان بازمی‌یابد. فضای ذهنی و عمومی امر فراسیاسی در همین تراگردد^۳ بیابان و بازگونگی^۴ زمین‌شناسی قرار دارد. وحشیگری جهان سطحی، غیراجتماعی و آتی ما شکل زیبا‌شناختی و شکل

1. enucleated

2. Virilio

3. transversality

4. irony

سکرآورش^۱ را بلا فاصله در همین جا پیدا می‌کند. زیرا بیابان صرفاً همین است: نقد سکرآوری از فرهنگ، شکل سکرآوری از ناپدید شدن.

شکوه و جلال بیابان‌ها ناشی از آن است که، به دلیل خشکی و بی‌حاصلی، قطب منفی سطح زمین و اخلاط^۲ متمدن ما به شمار می‌روند. آن‌ها محل رقیق شدن اخلاق و مایعات هستند، جایی که هوا آن قدر پاک است که تأثیر ستارگان مستقیماً از صور فلکی نشئت می‌گیرد. و، با نابودی سرخپوستان بیابانی، مرحله‌ای پیش از انسان‌شناسی قابل رویت می‌شود: نوعی کانی‌شناسی، نوعی زمین‌شناسی، نوعی نجوم، نوعی واقعیت غیرانسانی، نوعی خشکی و بی‌حاصلی که دغدغه‌های مصنوعی فرهنگ را بیرون می‌کند، سکوتی که در هیچ جای دیگری وجود ندارد.

سکوت بیابان چیزی بصری نیز هست. ثمرة نگاه خیره‌ای که زُل می‌زند و چیزی را نمی‌یابد که آن را منعکس کند. در کوهسارها سکوت امکان‌پذیر نیست، زیرا خطوط کناره‌نمای آن‌ها می‌غرد. و برای این که در آن‌جا سکوت وجود داشته باشد، خود زمان باید به نوعی حالت افقی دست یابد، نباید هیچ پژواکی از زمان در آینده وجود داشته باشد، بلکه صرفاً باید چیزهای زمین‌شناختی بر روی یکدیگر بلغزند و غیر از زمزمه‌ای فسیلی هیچ صدای دیگری ندهند.

بیابان: شبکه فسیل شده درخشنانی از هوشی غیرانسانی، از نوعی بی‌تفاوتوی و بی‌اعتنایی افراطی – نه فقط بی‌اعتنایی آسمان، بلکه بی‌اعتنایی پیچ و تاب‌های زمین‌شناختی، جایی که فقط سور و هیجانات مابعد‌الطبیعی زمان و مکان تبلور می‌یابد. این‌جا حالت‌های میل هر روز زیر و رو می‌شود، و شب آن‌ها را نابود می‌کند. ولی تا دمیدن سپیده، و بیداری سر و صدای فسیلی، و سکوت حیوانی، صبر کنید.

سرعت، ابزه‌های ناب را می‌آفریند. سرعت خودش ابزه‌ای ناب است، زیرا زمین و نقاط ارجاع ارضی را حذف می‌کند، چون پیشاپیش زمان می‌دود تا خود زمان را فسخ کند، چون سریع‌تر از علت خودش حرکت می‌کند و با سبقت گرفتن از این علت، آن را از بین می‌برد. سرعت، پیروزی معلول است بر علت، پیروزی آنیت بر زمان به مثابهٔ ژرفان، پیروزی سطح و عین‌وارگی^۱ ناب بر ژرفای میل. سرعت محل تشرف را می‌آفریند، که ممکن است مرگبار باشد؛ تنها قاعده‌اش این است که هیچ ردپایی از خود بر جا نگذارد. پیروزی فراموشی بر حافظه، نوعی مستی بایر و بی‌حاصل و مبتنى بر فراموشی. سطحی بودن و بازگشت‌پذیری ابزه‌ای ناب در هندسه ناب بیابان. چنین رانندگی کردنی نوعی نامرئی بودن، شفافیت یا تراگردی را در چیزها به وجود می‌آورد، آن هم صرفاً با تهی کردن آن‌ها. این کار نوعی خودکشی با حرکت آهسته است، مرگ بر اثر شکل‌های تخفیف یافته – شکل خوشایند ناپدید شدن یا نابودی آن‌ها. سرعت چیزی گیاهی نیست. به امر کانی یا معدنی، و به انکسار نور بر اثر بلور نزدیک‌تر است، و پیشاپیش محل فاجعه و اتلاف زمان است. گرچه، شاید جذابیتش صرفاً جذابیت خلاً باشد. این‌جا هیچ اغفالی وجود ندارد، زیر اغفال مستلزم راز است. سرعت صرفاً آداب و مناسکی است که ما را به خلاً و پوچی مشرف می‌کند: میل حسرت خوارانه شکل‌ها به بازگشت به سکون، یعنی همان چیزی که در زیر افزایش تحرک آن‌ها مخفی شده است. شبیه حسرتِ آشکال جاندار که دست از سر هندسه برنمی‌دارد.

با وجود این، در این‌جا، در این کشور، میان تجرّد روزافزون جهانی هسته‌ای و نوعی سرزندگی بی‌حد و مرز، غریزی و ابتدایی تضاد شدیدی وجود دارد، سرزندگی‌ای که نه ناشی از ریشه داشتن بلکه برخاسته از بی‌ریشگی است،

1. objectality

نوعی سرزنشگی متابولیسمی، در رابطه جنسی و اجسام، و نیز در کار و خرید و فروش. آمریکا، با فضای خالی اش، با پیشرفت تکنولوژیکی اش، با لاف و گرافی که در باره وجود می‌آورد، تنها جامعه بدوي باقی مانده است. جذاب است که شبیه‌سازی به وجود می‌آورد، تنها جامعه بدوي آینده است، جامعه‌ای در آمریکا به گونه‌ای سفر کنیم که انگار جامعه بدوي آینده است، جامعه‌ای سرشار از پیچیدگی، پیوند و بزرگ‌ترین آمیختگی، جامعه‌ای شعایرپرست که بی‌رحم است. ولی تکثر و تنوع سطحی اش آن را زیبا می‌سازد، جامعه‌ای در بر دارنده واقعیتی کاملاً فرا اجتماعی همراه با پیامدهایی پیش‌بینی ناپذیر، جامعه‌ای که درونماندگاری اش خیره کننده است، ولی قادر گذشته‌ای است که از طریق آن در این باره تأمل کند، و بنابراین، اساساً بدوي است... بدويتش به خصلت غیرانسانی مبالغه‌آمیز جهانی پیوسته که فراتر از ما قرار دارد، جهانی که از دلیل و منطق اخلاقی، اجتماعی یا بوم‌شناختی اش بیش از پیش سبقت می‌گیرد.

فقط پیوریتان‌ها قادر به ابداع و پرورش این اخلاق بوم‌شناختی و زیست‌شناختی مبتنی بر حفاظت و صیانت – و بنابراین، مبتنی بر تبعیض – بوده‌اند، اخلاقی که ماهیتی عمیقاً نژادی دارد. همه چیز به منطقه طبیعی بیش از حد حفاظت شده‌ای بدل می‌شود، در واقع آنقدر حفاظت شده که امروزه از طبیعت‌زدایی یازمیت^۱ به منظور بازگرداندنش به طبیعت صحبت می‌کنند، مثل همان اتفاقی که در مورد تاسادی^۲ در فیلیپین رخ داده است. و سواسی پیوریتانی نسبت به اصل و نسب‌ها آن هم در جایی که زمین پیشاپیش از بین رفته است. و سواس نسبت به یافتن جای پای محکم و محل اتصال، دقیقاً در همان جایی که همه چیز در قالب نوعی بی‌اعتنایی ستاره‌گون نمایان می‌شود.

۱. Yosemite: پارک ملی‌ای در صحرای نوادا. – م.

2. Tasaday

در بی روحی بهشت های مصنوعی نوعی معجزه وجود دارد، مادامی که به عظمت نوعی (نا) فرهنگ کامل دست می یابند. در آمریکا، فضا حتی به بی روحی حومه ها و «شهرهای شیک» حسی از شکوه و جلال می بخشد. بیابان همه جا هست، در حالی که پوچی و بی معنایی را حفظ می کند. بیابانی که معجزه اتومبیل، یخ و ویسکی هر روز در آن دوباره به نمایش درمی آید؛ شگفتی آسوده زیستن همراه با مهلک بودن بیابان. معجزه هرزگی ای که واقعاً آمریکایی است: معجزه در دسترس بودن کامل، معجزه شفافیت تمام کارکردها در فضا، گرچه این یکی به دلیل بی کرانگی اش دست نیافتند باقی می ماند و فقط به وسیله سرعت می توان از شر آن خلاص شد.

معجزه ایتالیایی: معجزه صحنه و سِن.^۱

معجزه آمریکایی: معجزه امر مستهجن.^۲

وفور معنا، در مقابل بیابان های بی معنایی.

این صورت ها و شکل های استحاله یافته هستند که جادویی و خارق العاده اند. نه جنگل گیاهی پر درخت، بلکه جنگل کانی و سنگی شده. بیابان نمک، سفیدتر از برف، صاف تر از دریا. تأثیر عظمت، هندسه و معماری در جایی که هیچ چیزی طراحی یا برنامه ریزی شده نیست. کانیونزلند،^۳ اسپلیت مانتین.^۴ یا بر عکس: برجستگی نابر جسته بی شکل ماد هیلز،^۵ برجستگی قمری مواج یکنواخت فسیل شده و دلپذیر بستر دریاچه قدیمی. خیزاب سفید وایت سندز... این غیر واقعی بودن عناصر، ویژگی های تماشایی و جذاب طبیعت را از میان می برد، درست همان طور که مابعد الطبیعی بودن سرعت زیبایی طبیعی مسافرت را نابود می کند.

۱ و ۲. در اینجا بودریار از جناس واژه های scene (سن یا صحنه) و obscene (مستهجن) استفاده می کند. - م.

در واقع تصور سفری بی‌هدف و، در نتیجه، بی‌پایان فقط به تدریج برایم شکل می‌گیرد. من گرددشِ جذاب و توریستی، چیزهای دیدنی، و حتی مناظر را پس می‌زنم (فقط اندیشه انتزاعی آن‌ها باقی می‌ماند، در منشور گرمای سوزان). هیچ چیزی بیش از توریسم یا سفر تفریحی با سفر ناب فاصله ندارد، به همین دلیل است که بهترین سفر در ابتدال و پیش پا افتادگی همه‌جانبه بیابان‌ها، یا در ابتدال و پیش پا افتادگی به همان اندازه بیابان‌مانند یک کلان‌شهر رخ می‌دهد – در صورتی که در هیچ مرحله‌ای آن‌ها را محل خوشگذرانی یا فرهنگ ندانیم، بلکه به آن‌ها به طور تلویزیونی به چشم دکور صحنه و فیلم‌نامه نگاه کنیم. به همین دلیل است که بهترین سفر در گرمای مفرط صورت می‌گیرد، شکل لذت‌بخش قلمرو زدایی جسمانی. شتاب مولکول‌ها در گرما به تبخری به زحمت محسوس معنا کمک می‌کند.

آنچه اهمیت دارد نه کشف آداب و رسوم محلی بلکه کشف غیراخلاقی بودن فضایی است که باید در آن مسافرت کنید، و این امر مسئله کاملاً متفاوتی است. فقط همین امر اهمیت دارد، البته همراه با فاصله ناب، و رهایی از امر اجتماعی. این‌جا در اخلاقی‌ترین جامعه‌ای که وجود دارد، فضای حقیقتاً غیراخلاقی است. این‌جا در کلیسا‌یی‌ترین جامعه، ابعاد غیراخلاقی هستند. همین غیراخلاقی بودن است که فاصله را کم و سفر را بی‌پایان می‌سازد، همین غیراخلاقی بودن است که خستگی عضلات را برطرف می‌کند.

رانندگی شکل جالبی از فراموشی و نسیان است. همه چیز را باید کشف کرد، همه چیز را باید از یاد برد. مسلمان در ابتدا از رؤیت بیابان‌ها و شکوه و جلال کالیفرنیا شوکه می‌شوید، ولی پس از برطرف شدن این شوک، تلألو شانویه سفر آغاز می‌شود، تلألو فاصله طاقت‌فرسا و بیش از حد، بی‌پایان بودن چهره‌ها و فواصل ناشناس، یا بی‌شمار بودن چینه‌بندی‌های معجزه‌آسای زمین‌شناختی، که در نهایت به هیچ اراده انسانی‌ای گواهی نمی‌دهند، در

حالی که انگارهٔ خیز و بالاًمدگی را دست نخورده نگه می‌دارند. این شکل از مسافرت هیچ استثنایی را جایز نمی‌شمارد: در صورت برخورد با چهره‌ای آشنا، منظره‌ای شناخته شده، یا پیامی فهمیدنی، طلسه شکسته می‌شود: جذابیت مجانبی^۱ زاهدانهٔ نسیانی ناپدید شدن در برابر نشانهٔ شناسی ظاهری و دنیوی از پا در می‌آید.

این نوع مسافرت برانگیختگی عصبی و ماجراهی منحصر به فرد خود را می‌آفریند؛ بنابراین، خستگی اش هم شکل خاص خود را دارد. مثل پرش یا ارتعاش ماهیچه‌ها، ماهیچه‌هایی که بر اثر فزونی گرما و سرعت، بر اثر فروزنی چیزهای دیده یا خوانده شده، بر اثر فزونی محل‌های دیده و فراموش شده، مخطط می‌شوند. از بین رفتن پرش یا ارتعاش بدنی با اضافه‌بار نشانه‌های بی‌معنی، حرکات و اشارات کارکرده، درخشندگی کورکنندهٔ آسمان، و فواصل خوابگردماًبانه، فرایند بسیار آهسته‌ای است. با رقیق‌تر شدن فرهنگ، فرهنگ ما، چیزها ناگهان سبکتر [و بی‌اهمیت‌تر] می‌شوند. و این شکل شیع آسای تمدنی که آمریکایی‌ها ابداع کرده‌اند، شکل بی‌دومی که به نقطهٔ محو شدن بسیار نزدیک است، ناگهان بهترین شکل سازگار با احتمال – فقط احتمال – زندگی در شرف و قوع ما به نظر می‌رسد. شکل حاکم بر غرب آمریکایی، و بدون شک کل فرهنگ آمریکایی، شکلی لرزه‌ای است: فرهنگی ترک‌دار و شکاف‌دار، زادهٔ جدایی از دنیای کهن، فرهنگی سطحی، متغیر، ناپایدار و ملموس – برای درک چگونگی کارکردش باید از قواعد مختص به آن پیروی کنید: جابجایی و تغییر لرزه‌ای، فن‌آوری‌های نرم و ملایم.

در این سفر تنها سؤال این است: تا کجا می‌توانیم در نابودی معنا پیش برویم،

1. asymptotic

تا کجا می‌توانیم در شکل بیابانی غیرارجاعی پیش برویم بی آن که از پا در آییم و، البته، هنوز جذابیت مرموز ناپدید شدن را زنده نگه داریم؟ این جا مسئله‌ای نظری در قالب شرایط عینی مسافرتی شکل می‌گیرد که دیگر مسافرت نیست و، بنابراین، قاعده‌ای اساسی با خود به همراه دارد: هدف گرفتن راه بی‌بازگشت. کلید حل مسئله همین است. و لحظه حیاتی همان لحظه وحشیانه‌ای است که پرده از این راز بر می‌دارد که مسافرت پایانی ندارد، و دیگر هیچ دلیلی ندارد که به پایان برسد. پس از لحظه معینی، خود حرکت است که تغییر می‌کند. حرکتی که به میل و اراده خود در فضای حرکت می‌کند. جذب خود فضا می‌شود و بدین سان تغییر می‌کند – پایان مقاومت، پایان صحنه مسافرت به معنای دقیق کلمه (دقیقاً همان طور که موتور جت دیگر انرژی نفوذ در فضای نیست، بلکه با ایجاد خلأی در جلوی خود، خلأیی که آن را جلو می‌کشد، پیش می‌رود، به جای این که، مثل مدل سنتی، بر اساس مقاومت هوا خودش را نگه دارد). به این طریق، جایی که حرکت خلأیی می‌آفریند که شما را به درون خود می‌کشد، به نقطه برون‌مرکزی گریز از مرکز می‌رسیم. این لحظه سرگیجه، لحظه از پا افتادن بالقوه نیز هست. این امر بیش از آن که ناشی از خستگی حاصل از فاصله و گرما باشد، معلوم پیش روی بازگشت ناپذیر در بیابان زمان است.

فردا نخستین روز بقیه زندگی شماست.

مکنوم دیاردون، جموند

نیویورک

میسیونر هوانوردانه اکثریت خاموش، با گام‌های گربه‌مانند از فروندگاهی به فروندگاه دیگر می‌پرم. حالا به جنگل‌های خیره‌کننده نیو همپشایر^۱ رسیده‌ام، در حالی که تصویر گذرای آن‌ها در آینهٔ هوایی‌مای نیو انگلند^۲ نقش بسته است. دیروز نوبت مهربانی و ملایمت آسمان‌خراش‌ها بود، ملایمتی شبیه برج‌های کلیسا. فردا نوبت مینیاپولیس^۳ خواهد بود، با اسم گوشنواز، و رشتۀ عنکبوتی مصوّت‌های نیمه یونانی، نیمه شاینی^۴ اش، که طرح هندسی درخشانی را در حاشیهٔ تخته‌های یخی، و در افق دید جهان مسکونی به وجود می‌آورد. در بارهٔ خاموشی توده‌های مردم و پایان تاریخ صحبت می‌کنم و به عظمت و درخشش دریاچه نظری می‌افکنم. بر فراز دریاچه باد گزنه‌ای به سمت شرق می‌وزد، در حالی که شب در شرق فرا می‌رسد. هوایی‌ماها از بالای شهر عبور می‌کنند، خاموش مثل باد، پشت شیشهٔ پنجره‌های هتل، و نخستین تابلوهای نئونی به کار می‌افتدند، بر فراز شهر. چقدر آمریکا جای شگفت‌آوری است! دور و بر همه جا تابستان سرخپوستی است، در حالی که اعتدال هوا نشانهٔ برف است. ولی ده هزار دریاچه کجاست، همان رویای آرمان‌شهری شهری یونانی‌مآب در حاشیه کوه‌های راکی؟ مینیاپولیس، مینیاپولیس! پس از آراستگی اشرافی و ملایمت زنانه تابستان سرخپوستی در

1. New Hampshire

2. New England

3. Minneapolis

۴. Cheyenne: یکی از قبایل معروف سرخپوستان. — م.

ویسکانسین،^۱ مینیاپولیس صرفاً کپه‌ای روستایی است که در تاریکی در میان سیلوها و شکارگاه‌هایش به انتظار زمستان و سرمایی نشسته که به آن افتخار می‌کند. ولی در اعمق این آمریکایی واقعی، کافهٔ کومودور، با زیباترین آرت دکوی^۲ جهان، قرار دارد، همان کافه‌ای که می‌گویند فیتزجرالد^۳ هر شب در آنجا می‌نوشید. من هم در آنجا نوشیدم. فردا با هوایپیما مستقیماً به قطب مخالف خواهم رفت، مخالف از نظر نور، مساحت سطح، اختلاط نژادی، زیبایی‌شناسی، و قدرت – به شهری که در آنِ واحد وارث تمام دیگر شهرهاست. وارث آتن، اسکندریه، پرسپولیس: نیویورک.

نیویورک

این جا آژیرها بیشترند، شب و روز. اتومبیل‌ها سریع‌ترند، تبلیغات تهاجمی‌ترند. این نوعی روپیپرگری دیوار به دیوار است. و نور الکتریکی محض را هم به این فهرست بیافزایید. و بازی – همه بازی‌ها – پر حرارت‌تر می‌شود. وقتی دارید به مرکز جهان نزدیک می‌شوید، اوضاع همیشه همین طور است. ولی مردم لبخند می‌زنند. در واقع بیش‌تر و بیش‌تر لبخند می‌زنند، ولی هرگز نه به دیگران. بلکه همیشه به خودشان.

تنوع هراسناک چهره‌ها، غربت آن‌ها، تصنیعی است زیرا همگی به شدت به چهره‌های باورنکردنی علاقه دارند. این جا چه‌های بیست ساله یا دوازده ساله نقاب‌هایی دارند که در فرهنگ‌های باستانی حاصل پیری یا مرگ بود. ولی این امر شهر را به صورت کامل منعکس می‌کند. نیویورک طی پنجاه سال

1. Wisconsin

۲. art deco: سبک معماری و تزئینی ۱۹۲۵-۱۹۴۰ که مشخصه اصلی اش طرح‌های هندسی، رنگ‌های تند، و استفاده از شیشه و پلاستیک است. این اصطلاح در اصل فرانسوی است و از نام نمایشگاه Exposition International des Arts Decorative که در ۱۹۲۵ در پاریس برگزار شد، مشتق شده است. – م.

۳. [Francis Scott Fitzgerald]: نویسنده آمریکایی (۱۸۹۶ - ۱۹۴۰). - م.

زيبايه اي را به دست آورده که ديگر شهرها فقط پس از قرنها به آن دست یافته‌اند.

ستون‌های دود، يادآور دخترانی که پس از حمام موهای خود را می‌چالانند. مدل موهای آفریقایي يا پيشارافائلی. معمولی، چند نژادی. شهر فراعنه، سراسر پر از تک‌ستون‌ها و أبليسک‌ها. بلوک‌های تخته سنگ‌های اطراف سترال پارک^۱ شبیه پشتبندهای^۲ پرندۀ هستند و به اين پارک بزرگ ظاهر باغی معلق را می‌دهند.

اينجا نه ابرها بلکه مغزها پنبه‌مانندند. ابرها در سراسر شهر پراکنده می‌شوند، مثل نيمکرهای مغزی که با باد به حرکت در آيند. ابرهای سيروس درون سر مردم هستند و در چشم‌های آن‌ها نمایان می‌شوند، مثل بخارهای اسفنجی شکلی که از زمینی برخيزند که بر اثر باران‌های داغ شکاف برداشته است. انزواي جنسی ابرها در آسمان، انزواي زبانی انسان‌ها در زمين.

اينجا در خيابان‌ها شمار افرادي که به تنهائي فکر می‌کنند، به تنهائي آواز می‌خوانند، و به تنهائي غذا می‌خورند و حرف می‌زنند حيرت‌آور است. ولی با وجود اين، با يكديگر جمع نمی‌شوند. كاملاً برعكس. از يكديگر تفريقي می‌شوند و شباهتشان به يكديگر بي ثبات و نامحققت است.

ولی انزواي معيني وجود دارد که شبیه هیچ انزواي دیگري نیست – انزواي انساني که غذایش را در ملأعام بر روی دیواری، يا بر روی کاپوت اتومبیلش، يا در کنار نرده‌اي، به تنهائي آماده می‌کند. اينجا هميشه اين منظره را می‌بینيد. اين غم‌انگيزترین منظره در جهان است. غم‌انگيزتر از فقر، آري انساني که در ملأعام به تنهائي غذا می‌خورد از تمام اين‌ها غم‌انگيزتر است. هیچ چيزی بيش از اين با قوانين انسان يا حيوان تصاد

ندارد، زیرا حیوانات همیشه به یکدیگر این افتخار را می‌دهند که در غذای هم شریک شوند یا بر سر آن بجنگند. کسی که به تنها یعنی غذا می‌خورد مرد است. (ولی این امر در مورد کسی که به تنها یعنی چیزی می‌نوشد صدق نمی‌کند. چرا چنین است؟)

چرا مردم در نیویورک زندگی می‌کنند؟ هیچ رابطه‌ای بین آن‌ها وجود ندارد. غیر از نوعی الکتریسیتۀ درونی که از واقعیت ساده ازدحام آن‌ها در کنار یکدیگر نشئت می‌گیرد. احساس جادویی نزدیکی و کشش به مرکزیتی مصنوعی. همین امر است که آن را به جهانی فی‌نفسه جذاب بدل می‌کند، جهانی که هیچ دلیلی برای ترکش وجود ندارد. حضور در اینجا هیچ دلیل انسانی‌ای ندارد، غیر از جذبه و سرمستی محض ازدحام در کنار یکدیگر.

زیبایی زنان سیاهپوست و پورتوريکویی نیویورک. جدا از تحریک جنسی حاصل از ازدحام نژادهای گوناگونِ بسیار در کنار یکدیگر، باید گفت که سیاه، رنگ نژادهای نیره، شبیه آرایشی طبیعی است که آرایش مصنوعی جلوه خاصی به آن می‌بخشد و زیبایی‌ای را می‌آفریند که نه جنسی، بلکه والا و طبیعی است - زیبایی‌ای که چهره‌های رنگ‌پریده به شدت فاقد آن هستند. رنگ سفید شبیه کاهش آرایش طبیعی به نظر می‌رسد، نوعی بی‌طرفی که، شاید بر همین اساس، مدعی مالکیت تمام قوای آشکار^۱ کلمه است، ولی در نهایت هرگز قدرت سرّی^۲ و شعایری صناعت را به دست نخواهد آورد.

در نیویورک این جادوی مضاعف وجود دارد: هر یک از گروه‌های نژادی بر شهر حاکم است یا حاکم بوده - به سبک خاص خود. این‌جا ازدحام به هر

يک از اجزای اين ترکيب تلاؤ و سرزندگی می بخشد، در حالی که در دیگر جاها تمایل به حذف تفاوت‌ها دارد. در مونترال^۱ همین عناصر حضور دارند – گروه‌های نژادی، ساختمان‌ها و فضا در مقیاس وسیع آمریکایی – ولی از تلاؤ، سرزندگی و شور و حال شهرهای آمریکایی خبری نیست.

ابرها آسمان‌های اروپایی ما را ضایع می‌کنند. در مقایسه با آسمان‌های وسیع آمریکا و ابرهای متراکم آن‌ها، آسمان‌ها و ابرهای پنبه‌مانند کوچک ما شبیه افکار پنبه‌مانند ما هستند، که هرگز افکاری درخور فضاهای گشوده فراخ نیستند... در پاریس، آسمان هرگز از زمین بلند نمی‌شود. آسمان هرگز بر فراز ما اوچ نمی‌گیرد. گرفتار پس زمینه ساختمان‌های بی‌رمقی می‌ماند که همگی در سایه یکدیگر زندگی می‌کنند، به گونه‌ای که انگار قطعه کوچکی از ملک خصوصی است. مثل اینجا، نیویورک، پایتخت بزرگ، نیست که نمای شیشه‌ای سرگیجه‌آور، هر ساختمانی را در دیگر ساختمان‌ها منعکس کند. اروپا هرگز قاره نبوده است. این را از آسمان‌هایش می‌توان فهمید. به محض این که قدم به آمریکا می‌گذارید، وجود قاره‌ای کامل را احساس می‌کنید – در آنجا فضای خودِ شکل فکر است.

برخلاف «نواحی مرکز شهری» آمریکایی و آسمان‌خراش‌های پشت سر هم ردیف شده آن‌ها، لا دفانس^۲ با چیاندن آسمان‌خرash‌هایش در محیطی به سبک ایتالیایی، در فضایی بسته و محدود به یک جاده کمربندی، مزایای معماری عمودی بودن و افراط را فدا کرده است. لا دفانس بسیار شبیه با غی فرانسوی است: مجموعه‌ای از ساختمان‌ها با رویانی به دور آن. تمام این چیزها این امکان را از بین برده که این هیولاها بتوانند هیولاها دیگری را به طور نامحدود به وجود آورند، این احتمال را از بین برده که این هیولاها بر سر این

امر در فضایی که بر اثر رقابت آن‌ها پر شور شده بجنگند (نیویورک، شیکاگو، هیوستن،^۱ سیاتل،^۲ تورنتو^۳). در چنین فضایی است که ابژه ناب مربوط به معماری به وجود می‌آید، ابژه‌ای فراتر از کنترل معماران، ابژه‌ای که شهر و کاربردهایش را کاملاً رد می‌کند، و از پذیرفتن منافع عامه مردم و تک تک افراد سر باز می‌زند و بر جنون خود اصرار می‌ورزد. این ابژه هیچ معادلی ندارد، شاید غیر از غرور و نخوت شهرهای رنسانس.

نه، معماری نباید انسانی شود. ضد معماری، نوع حقیقی (نه آن نوعی که در آرکوسانتی^۴، واقع در آریزونا^۵، می‌بینید که تمام فن‌آوری‌های «نرم» را در وسط بیابان دور یکدیگر جمع کرده)، نوع غیرانسانی و حشی‌ای که فراتر از حد و اندازه‌های انسان است در اینجا در نیویورک به وجود آمد – در اینجا خودش را به وجود آورد – بی‌آن‌که به محیط، بهزیستی، یا بوم‌شناسی آرمانی توجه کند. این ضدمعماری فن‌آوری‌های سخت را برگزید، تمام ابعاد را بزرگ ساخت، روی بهشت و جهنم شرط‌بندی کرد... بوم-معماری^۶، بوم-جامعه^۷... این چیزی نیست جز جهنمِ ملایمِ امپراتوری روم در دوران زوالش.

ویرانی مدرن واقعاً شگفت‌انگیز است. به عنوان منظره‌ای تماشایی در نقطه مقابل پرتاب موشک قرار دارد. ساختمان بیست طبقه در حالی که به طرف مرکز زمین سقوط می‌کند، کاملاً عمودی باقی می‌ماند. این ساختمان به طور مستقیم فرو می‌ریزد، بی‌آن‌که حالت عمودی‌اش را از دست بدهد، مثل یک مانکن خیاطی که از دریچه بام سقوط کند، و سطحش خردمنگ‌ها و

1. Houston

2. Seattle

3. Toronto

4. Arcosanti

5. Arizona

6. eco-architecture

7. eco-society

پاره‌آجرها را در کام خود فرو برد. چه شکل هنری مدرن شگفت‌آوری! چیزی شبیه نمایش‌های آتش‌بازی دوران کودکی ما.

می‌گویند خیابان‌ها در اروپا زنده و در آمریکا مرده‌اند. این حرف نادرست است. هیچ چیزی پر‌شورتر، هیجان‌آورتر، متلاطم‌تر و سرزنش‌تر از خیابان‌های نیویورک نیست. خیابان‌هایی پُر از جمعیت، جنب و جوش و تبلیغات، هر یک به تناوب پرخاشگر یا بی‌تفاوت. میلیون‌ها نفر در خیابان‌ها هستند، پرسه‌زنان، فارغ‌بال، خشن، انگار غیر از خلق فیلم‌نامه دائمی شهر هیچ کار بهتری ندارند – و بدون شک هیچ کار دیگری ندارند. همه جا موسیقی حضور دارد، فعالیت شدید، نسبتاً خشن و خاموش است (نه آن نوع فعالیت نمایشی و سراسیمه‌ای که در ایتالیا می‌بینید). خیابان‌ها و معابر هیچ وقت خالی نمی‌شوند، ولی هندسه وسیع و دقیق شهر از صمیمیت فراوان خیابان‌های باریک اروپا فاصله زیادی دارد.

در اروپا، خیابان فقط در موج‌های ناگهانی جمعیت زندگی می‌کند، در لحظات تاریخی انقلاب و سنگربندی‌ها. در دیگر اوقات مردم به سرعت حرکت می‌کنند، هیچ کس واقعاً ول نمی‌گردد (دیگر کسی پرسه نمی‌زند). همین مسئله در باره اتومبیل‌های اروپایی صادق است. هیچ کس عالم‌آ در آن‌ها زندگی نمی‌کند؛ این اتومبیل‌ها فضای کافی ندارند. شهرها هم فضای کافی ندارند، یا به بیان دقیق‌تر فضا عمومی به شمار می‌رود و تمام مشخصات عرصه عمومی را دارد، همین امر مانع از آن می‌شود که طوری از آن عبور کنید یا در اطرافش پرسه بزنید که انگار بیابان یا ناحیه‌ای معمولی است.

خیابان آمریکایی، شاید، این لحظات تاریخی را تجربه نکرده ولی همیشه ناآرام، سرزنش‌های پر جنب و جوش و سینمایی است، مثل خود این کشور، جایی که عرصه صرفاً تاریخی و سیاسی بی‌اهمیت است، ولی تغییر، خواه ناشی از فن‌آوری، تفاوت‌های نژادی، یا رسانه‌های همگانی، شکل‌های

تلخ و خطرناکی به خود می‌گیرد؛ خشونت آن همان خشونت شیوه زندگی است.

فعالیت شدید شهر از این قرار است، نیروی گریز از مرکزش آن قدر زیاد است که تصور زندگی به صورت یک زوج و شریک شدن در زندگی یک نفر دیگر در نیویورک به قدرتی فرا بشری احتیاج دارد. فقط دار و دسته‌ها، گانگسترها، خانواده‌های مافیایی، انجمن‌های سرّی و جماعت‌های منحرف بر جا می‌مانند، نه زوج‌ها. این ضد کشتی نوح است. حیوانات دوتا سوار کشتی نوح شدند تا گونه‌ها را از سیلاب شدید نجات دهند. اینجا هر یک به تنها‌ی سوار این کشتی افسانه‌ای می‌شوند – هر شب تک تک آن‌ها وظیفه دارند آخرین بازماندگان را برای آخرین مهمانی پیدا کنند.

در نیویورک دیوانگان را آزاد کرده‌اند. آن‌ها را در داخل شهر رها ساخته‌اند، تمیز دادن آن‌ها از بقیه ولگردها، هروئین‌ها، معتادان، الکلی‌ها، یا آس و پاس‌های ساکن این شهر دشوار است. به سختی می‌توان فهمید چرا شهری به دیوانگی نیویورک تمایل دارد دیوانگی اش را پنهان نگه دارد، چرا دلش می‌خواهد نمونه‌های جنونی را از دور خارج کند که در واقع، به شکل‌های گوناگون خود، کنترل کل شهر را به دست گرفته است.

حرکات موزون بریک¹ شاهکار ژیمناستیک آکروباتیک است. فقط در انتهای متوجه می‌شوید که واقعاً حرکات موزون بوده، یعنی وقتی اجرا کننده در حالتی سست و بی‌رمق سر جای خود می‌خکوب می‌شود (آرنج روی زمین، سر با بی‌اعتنایی در کف دست، همان حالتی که بر روی قبرهای اتروسکان²ها